

Magari custa fairness be 4 raps dapli

La fundaziun Max Havelaar ha grond success en Svizra

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Pertge duess ins cumprar café da Max Havelaar? Perquai ch'il label garantisce ch'ils purs e lavurers en l'Africa, en l'America dal sid u en l'Asia obtegnan ina paja andanta.** «Faire trade» vul dir commerzi fair. La fundaziun Max Havelaar lavura tenor questa filosofia. En Svizra exista la fundaziun dapi il 1992. Cumenzà ha tut cun in soli product, cun il café. Oz certitgescha la fundaziun era mel d'avieuls, tschigulatta, té, bananas, ananas, mango, suc d'oranschas, fluras, ris e zutger.

Per il consument en Svizra munta «faire traide» ch'el paja per tschient grams café forsa quatter raps dapli. Persuenter èn ins sco consument segir ch'il pur da café obtegna era ina paja faira per ses product.

Max Havelaar è in certificat

La fundaziun è vegnida clamada en vita da sis ovras d'agid. Sco model han ins prendì l'organisaziun da Max Havelaar da la Olanda. La fundaziun svizra lavura senza gudogn.

La fundaziun Max Havelaar na fa senza nagina martanzia, sco ella scriva en ina comunicaziun da pressa. Ella intermediëscha be ils contacts necessaris tranter ils producents dal sid ed ils vendiders en il nord. Plinavant controllescha ella la qualitat dals products e las

cundiziuns da lavur e da vendita. Sch'ils criteris vegnan ademplids, certitgescha la fundaziun ils products.

Evitar monoculturas

Sin quella moda sustegna Max Havelaar purs pitschens u cooperativas che n'avessan uschiglio nagin access a la fiera

dal nord. Ils purs daventan uschia independents da las lunas da martgadants locals ed internaziunals che sgroman tut ils gudogns.

Sch'ina cooperativa da purs pitschens posseda licenzas da Max Havelaar n'è ella betg pli suttoposta al squitsch ed als svars da la fiera mun-

diala. Max Havelaar porscha als producents ina cumpra regulara e pretschs garantids. Impurtant è era: Sch'il café, u era in auter product, porta dapli gudogn che prevesi, lura na svanescha il gudogn betg en la bursa dals vendiders en il nord. Il gudogn vegn restitui als purs en il sid.

Las cooperativas da Max Havelaar èn era obligadas da diversifitgar la produczion per ch'ils purs daventian pli independents da las monoculturas.

Fritgs da plantaschas

Il 1997 èn ils emprims fritgs da Max Havelaar vegnids sin la fiera svizra, l'emprim bananas, suenter suc d'oranscha. Dapi il 2001 datti era fluras cun il certitgat da Max Havelaar.

Quests products na vegnan betg pli da producents pitschens, mabain da grondas plantaschas. Ma era qua duain quels profitar che stattan a l'entschatta da la chadaina da produczion, numnamain ils lavurers.

Ina plantascha da Max Havelaar sto s'obligar da pajar sco s'auda ils lavurers. Ils consuments en Svizra pajan mintgamai intgins raps dapli per in product da plantascha. Cun quests daners vegnan alimentads ils fondos da las plantaschas da Havelaar. Cun ils fondos vegnan finanzadas mesiras per meglierar la situaziun dals lavurers e da las lavureras. Las plantaschas ston tegnair en standards socials.

Gudagnar 50 pertschient dapli

L'onn 2003 han ils products da Max Havelaar cuntanschì ina svieuta da 156 milliuns francs en Svizra. Ils ultims onns è la svieuta creschida mintgamai tranter 20 fin 40 pertschient.

Dapi la fundaziun da Max Havelaar èn 48 milliuns francs gudogn (Mehrerlös) vegnids pajads anavos a producents en il sid. Ils purs e lavurers da Max Havelaar gudognian radund 50 pertschient dapli che cun il commerzi convenziunal, scriva la fundaziun Max Havelaar.

Las lavureras sin la plantascha da rosas da Max Havelaar a Simbabwe vivan meglier che las collegas sin las convenziunalas.

In kilo bananas da Max Havelaar custa 10 raps dapli ch'il kilo chiquita.

In liter suc d'oranscha da Max Havelaar custa tranter 10 e 25 raps dapli – tut tenor stagiun.

Ina tavla tschigulatta da Max Havelaar ord produczion biologica custa 40 raps dapli ch'ina normala tavla tschigulatta da latg.

FOTOS C. CADRUVI

Tgi era Max Havelaar?

Max Havelaar è ina figura litterara. Eduard Douwes Dekker (1820 – 1887) ha scrit sut il pseudonim «Multatuli» il roman «Max Havelaar oder die Kaffeeversteigerung der niederländischen Handelsgesellschaft». Il roman raquinta da Max Havelaar, in emploià sin l'isla Sumatra durant il 19avel tschientaner. L'emploià crititgescha e cumbatta ils malfatgs dals colonialists ollandais che sa profite-schan senza prender resguard sin la populaziun indigena.

Migros – Coop – Volg

Ils negoziis gronds sco Migros e Coop vendan l'entira paletta da products da Max Havelaar. Ma era pli pitschnas stizuns sco il Volg mainan bananas, fluras, café, mel d'avieuls e ris da quest label.